

## **Kritik mot Trafik- och renhållningsnämnden i Stockholms stad med anledning av att Riksteatern nekats att annonsera på de s.k. kulturtavlorna**

---

### **Bakgrund och anmälan**

De s.k. kulturtavlorna är annonstavlor som är monterade på ca 1 000 belysningsstolpar i Stockholms stad. Kulturtavlorna ägs av Stockholms stad och upplåts för marknadsföring av kulturella evenemang i Stockholm. Upplåtelseerna administreras av Trafik- och renhållningsnämnden i Stockholms stad genom det privata bolaget Sarrasso AB.

I en anmälan till JO begärde AA att JO skulle utreda bl.a. om trafik- och renhållningsnämnden hade brutit mot regeringsformens krav att myndigheter ska beakta allas likhet inför lagen och iaktta saklighet och opartiskhet, när nämnden nekat Riksteatern att annonsera för gatukonsteventemanget Art of the Streets på kulturtavlorna.

AA anförde bl.a. följande.

Riksteatern anordnade 2011 gatukonsteventemanget Art of the Streets. I syfte att annonsera för eventemanget hade Riksteatern tagit fram annonsaffischer målade av olika graffiti- och gatukonstnärer. Riksteatern hade bokat kulturtavlorna för annonseringen hos Sarrasso AB. Trafik- och renhållningsnämnden gick emellertid in i processen och förbjöd Riksteatern att annonsera med följande motivering.

Enligt stadens policy om att INTE medverka eller STÖDJA verksamheter eller evenemang som inte tar klart avstånd från klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse. Eller som kan väcka intresse enligt ovan, kan vi tyvärr inte godkänna bokningen på kulturtavlorna.

Beslutet, som fattades av enhetschefen BB vid nämndens trafikkontor, fattades trots att Riksteatern offentligt hade tagit klart avstånd från skadegörelse.

Det finns flera exempel på att andra aktörer, som inte på samma sätt som Riksteatern tagit avstånd från skadegörelse i samband med de evenemang som annonserna avsett, har tillåtits annonsera på kulturtavlorna. Moderna museet och Viktor Rydbergsgymnasiet har t.ex. tillåtits annonsera med affischer som kan

associeras till graffiti. Trafik- och renhållningsnämndens agerande är således inte sakligt grundat.

### Utredning

Trafik- och renhållningsnämnden anmodades att yttra sig. Av nämndens yttrande framgick bl.a. följande.

I det ärende som JO-anmälan rör fattade enhetschef, med ansvar för trafikkontorets klottersanering, beslut om att avslå Riksteaterns ansökan om affischering inför ”Art of the Streets”, med motivering att evenemanget inte var förenligt med stadens ”Policy mot klotter och annan skadegörelse” [...]. Beslutet meddelades Riksteatern via Sarrasso AB.

---

Efter anbudsförfarande tecknade trafikkontoret 2007-05-04 ett avtal med bolaget Sarrasso AB, avseende drift och skötsel av drygt 1 000 kulturtavlor i Stockholms innerstad. Kulturtavlorna består i ramar som är uppsatta på belysningsstolpar och syftar till att erbjuda stadens kulturarrangörer en affischering till en mycket låg kostnad.

Möjligheten att nyttja denna tjänst ska erbjudas det fria kulturlivet där mindre aktörer, med begränsade marknadsföringsmedel prioriteras. Kulturtavlorna är endast avsedda för marknadsföring av kulturella evenemang eller aktiviteter som genomförs i Stockholms stad.

I urvalet om vilka kulturarrangörer som får nyttja kulturtavlorna görs utöver en strävan av likställdhet också en bedömning av om arrangemanget eller arrangören inte är förenligt med gällande lagstiftning, eller om det finns motsättningar gällande stadens policys och övriga beslut.

---

I ärendet som gäller annonsering för evenemanget ”Art of the Streets” gjorde trafikkontoret bedömningen att arrangemanget inte var förenligt med beslut i Stockholms stads kommunfullmäktige om ”Policy mot klotter och annan skadegörelse”. Bedömningen gjordes utifrån affischens utformning, programmets innehåll, samt att det på evenemanget skulle pågå försäljning av sprayburkar och andra produkter som kan användas för skadegörelse på stadens anläggningar. Kontoret kontaktade också Polismyndigheten i Stockholms län, som gjorde bedömningen att arrangemanget riskerade att leda till ökad skadegörelse i evenemangets närområde, samt resvägar till och från evenemanget.

Beslutet att ej upplåta kulturtavlorna för Riksteaterns evenemang ”Art of the Streets” fattades av enhetschef, med ansvar för trafikkontorets klottersanering, i samråd med tillståndsavdelningen vid trafikkontoret.

Till yttrandet bifogades ”Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm” som antagits av kommunfullmäktige i Stockholms stad. I punkten 9 i policyn anges följande.

Staden ska inte medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som inte klart tar avstånd från klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse. Staden ska inte heller medverka till verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för och leda till klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse.

AA yttrade sig över nämndens remissvar. Han anförde bl.a. att det även på Moderna museet förekom försäljning av produkter som kunde användas för skadegörelse samt att det inte fanns något belägg för att Art of the Streets skulle

leda till ökad skadegörelse. Han vidhöll att beslutet att neka Riksteatern att annonsera på kulturtavlorna var godtyckligt och osakligt.

### **Rättslig reglering**

Enligt 2 kap. 1 § regeringsformen (RF) är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad bl.a. yttrandefrihet. Med yttrandefrihet avses frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Det skydd för yttrandefriheten som garanteras genom RF innebär att en myndighet varken formellt eller informellt får ingripa mot någon för att han eller hon har använt sig av sin grundlagsskyddade rätt att uttrycka sin uppfattning.

Yttrandefriheten kan dock inskränkas under vissa särskilt angivna förutsättningar. Inskränkningarna måste ske genom lag (se 2 kap. 20–23 §§ RF). Vissa straffbestämmelser i brottsbalken utgör begränsningar i yttrandefriheten. Dessa begränsningar har ansetts förenliga med RF eftersom de skett med hänsyn till allmän ordning och säkerhet (se bl.a. 16 kap. 5 och 8 §§ brottsbalken). Av 2 kap. 23 § sista stycket RF framgår vidare att föreskrifter som, utan avseende på yttrandets innehåll, närmare reglerar ett visst sätt att sprida eller motta yttranden inte ska anses utgöra en begränsning av yttrandefriheten.

Även den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europakonventionen, innehåller ett skydd för yttrandefriheten (artikel 10).

Enligt 1 kap. 9 § RF ska domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen och iaktta saklighet och opartiskhet.

### **Bedömning**

Annonsering på de s.k. kulturtavlorna är, som framgått, en tjänst avsedd för arrangörer av vissa kulturella evenemang som äger rum i Stockholms stad. Någon skyldighet för staden att tillhandahålla den aktuella tjänsten finns inte.

Grundlagarnas skydd för yttrandefriheten är enligt min uppfattning inte ett hinder för det allmänna att reglera i vilken utsträckning olika typer av budskap får spridas på en annonsplats av det aktuella slaget. Sådana regler måste dock vara generella till sin karaktär och får inte diskriminera mellan olika budskap på grund av deras innehåll. Kravet på saklighet och opartiskhet i 1 kap. 9 § RF ska iakttas. (Se bl.a. JO 2010/11 s 619 I och II.)

Annat har inte framkommit än att det evenemang, Art of the Streets, som Riksteatern önskade annonsera för på kulturtavlorna i och för sig uppfyllde de grundläggande kriterier som trafik- och renhållningsnämnden tillämpar när det gäller annonsering på kulturtavlorna. När Riksteatern ändå nekades att annonsera för evenemanget skedde detta med endast en tämligen kortfattad hänvisning till

Stockholms stads generella policy mot klotter och liknande skadegörelse, den s.k. klotterpolicyn. Några egentliga skäl för ställningstagandet redovisades inte.

I yttrandet till JO har nämnden utvecklat skälen för sitt ställningstagande. Skälen är till övervägande del hänförliga till det aktuella evenemanget som sådant. När det gäller Riksteaterns annonsaffischer har nämnden endast i allmänna ordalag uppgett att utformningen av dessa ingick i nämndens bedömning. På vilket sätt affischerna varit oförenliga med klotterpolicyn framgår dock inte. Enligt min mening är det över huvud taget tveksamt om den generellt hållna policyn om klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse kan läggas till grund för en bedömning av vilka annonser som ska tillåtas på kulturtavlorna. Nämnden har inte heller bemött AA:s påstående att andra annonsörer har tillåtits annonsera på kulturtavlorna med affischer med liknande utformning som de som Riksteatern ville låta sätta upp.

Mot bakgrund av de nu redovisade förhållandena framstår nämndens ställningstagande i frågan om Riksteaterns annonsering för Art of the Streets som godtyckligt.

Med den kritik som ligger i det sagda avslutas ärendet.